دُرِّ نورِ پیکر

تحریر:

محمد عبد الحکیم شرف قادری

ترجمہ

آفتاب احمد رضوی

ناشر

رضا اکیڈمی (رجسٹرڈ) لاہور

سلسلہ کتب ۱۹۸

کتاب: .... "دنور پیکر"

مولف: .... محمد عبدالحکیم شرف قادری

ترجمہ: .... آفتاب احمد رضوی

تعداد: ۱۱۰۰

اشاعت اول: .... ۲۴ اگست ۱۹۹۸ء

مطبع: .... احمد سجاد آرٹ پریس، لاہور فون: 7357159

ناشر: .... رضا اکیڈمی لاہور

ہدیہ: .... دعائے خیر بحق معاونین رضا اکیڈمی لاہور

نوٹ

بیرون جات کے حضرات بیس روپے کے ڈاک ٹکٹ بھیج کر طلب فرمائیں

رضا اکیڈمی (رجسٹرڈ)

محبوب روڈ۔ رضا چوک۔ مسجد رضا۔ چاہ میراں فون: 7650440

لاہور نمبر ۳۹

فهرست

يوه خبره

په دنيا کښې مختلف انسانان اوسي ځنې سپين ځنې تور- ځنې ښه ځنې بد، مسلمان غير مسلم، جاهل او عالم، د انسان علم تدريجي دے- هر انسان پيدائش سره عالم يا پوه نه پيدا کيږي بلکه انسان هغه دے- چه کله د حق خبره واوري نو سمد سمتي ئې تسليم کړي- خو هغه انسان ډير بد بلکه بدترين دے- چه د هغوئ ونه حق اوريدلو ته کانړه سترګې ئې پرانستے او عقل ئې له پوهه خالي وي.

دغه حال هغو خلقو ته ورپيښ دے- چه د نورانيت انکار کوي حالانکه قرآن او حديث په صراحت سره د نبي کريم عليه السلام نورانيت بيان کوي- او سلف صالحينو دغه عقيده وه اوس هم د مسلمانانو دغه عقيده ده-

دے باوجود پر ظلم دغه هم دے- چه مخالف د نور سره دلائل هم نشته او "غل چوکيدار ته بدو وائي" مصداق د فتوی مشين مخه ئې اہلسنت و جماعت طرفته ده- او شرک نه بغير بله خبره نه کوي.

دے حقيقت نه هر سړے خبردار دے- چه غل د ظلمت او تيارے په تلاش کښې ګرځي نور اوپه دنيا کښې دده کارنه شي- د دوی عقيدے نه معلوميږي چه تعلق ئې له غلو سره دے-

د خپل محترم او مشفق استاذ حضرت علامه شيخ الحديث جناب عبدالحکيم شرف قادري صاحب کتاب پيکر نور ترجمه مے وکړه- چه حق ظاهر شي او عاميان د مخالفوله حملو نه بچ شي-

الله کريم دِ د حضور نبي کريم عليه الصلوٰة و السلام نورانيت په طفيل سوږ زړونه د ايمان له نور نه منور اولري آمين-

آفتاب احمد رضوی، مجلس دعوت اسلام، عمر مسجد، عمر پارک خدا بخش روڈ ملتان روڈ لاہور، 14 جون 1998ء

" د اشعة اللمعات" جليل القدر ترجم

استاذ حضرت علامه الحاج محمد عبدالحکیم شرف قادری مدظله' د اہل سنت و جماعت یو نامور علمی شخصیت دے۔ چه دهغه تحقیقی' فنی او تاریخی کا وشونه مثالی دی۔ ډیر وسیع القلب' زیات مخلص' مهمان نواز او شفیق ترین انسان دے۔ دسنیت تحریری خلاء پر کولو د پاره له ډیر و ختہ قلمی جهاد کښې مصروف د فخرنه ډ کې کارنامې سرته رسوی۔ د تبلیغ هره شعبه په دوئ ناز کوی۔ تحریر' تقریر' تدریس کښې د سیرت تعمیر' کردار سازی د اخلاقو بلندی اوروحانی برتری طرف ته خصوصی توجه لری'سختو حالاتو' مشکلو مراحلو او هموار نګزارو منزلو کښې د صبر او استقامت' حلم و تحمل پیکر جمیل ليدے شی'

د راقم دوی سره ښنا سائی د قلم فیضان دے د آزادی جنګ شهیدے مولانا سید کفایت علی کافی مراد آبادی رحمةُ الله په باره کښې زمایو مختصر مضمون او لیکلو۔ چه ضیائے حرم کښې شائع شو۔ زما ممدوح مکرم هغه اوکتلو۔ او د پسند په خط سره سرفراز کړمه۔ او د حوالے کتابونه زانه طلب کړو۔ بالفی هندوستان' ایسٹ انڈیا کمپنی او باغی علماء وغیره اوّل خط و کتابت او بیا ملاقات پورے سلسلے محدوده وه۔ او اوس د رفیق کار په نسبت سره تعلق مضبوط دے۔ الحمد الله علیٰ منه و کرمه۔

مولانا شرف قادری صیب 24 شعبان 1363ھ/13 اګست 1944ء کښې مرزا پور ضلع ہوشیار پور کښې پیدا شو۔ دده والد ماجد مولانا الله دته صیب ابن صوفی نور بخش صیب مرحوم روزے او نمانځه ډیر پابند صوفی بزرګ وؤ۔ چه د هغه خصوصی تربیت او مقبولو دعا ګانو په سوری کښې ئے پرورش او شو۔ د پاکستان ظهور سره ئے ہجرت او

کړو- او لاهور کښې مقیم شو- ددوی کور سره نژدے خطیب ملت مولانا علامه غلام الدین صیب رحمة الله تعالیٰ جامع مسجد انجن شیډ کښې د خطابت جوهر ښکا رول- والد ماجد صاحب علیه الرحمة د مولانا مرحوم سره دوستانه مراسم وۇ- شرف صیب به چه کله والد صیب سره د دوی په خدمت کښې حاضر يد لو نو ډير محبت سره به ئې ده له علامه او فاضل لاهوری القابات ورکول- دے جلیل القدر شخصیت د مبارک ژبان هغه الفاظ اوس د شرف صیب په وجود باند بالکل صادق راحی-

په ابتداء کښې دپرائمری امتحان پاس کړو- بیائے دینی علوم طرف ته توجه او کړه او ښکة درج درس کا ہو کښې ئې علمی تنده ماته کړه-

- جامعه رضویه' فیصل آباد
- جامعه نظامیه رضویه' لاهور
- جامعه امدادیه مظهریه' بندیال- ضلع خوشاب
- دارالعلوم ضیاء شمس الاسلام' سیال شریف-

د وخت جلیل القدر استاذ انو نه ئې همه علوم و فنون اسلامیه دولت حاصل کړو چه اوس هغه ډير په فیاضی سره په ہر ځکر تقسیموی- د ډوئ په استاذ انو کښې مشاهیرو نو مونه دغه دی-

- محدث اعظم پاکستان حضرت الحاج محمد سردار احمد صیب چشتی قادری رضوی رحمة الله تعالیٰ فیصل آباد-
- حضرت علامه مولانا غلام رسول صاحب رضوی شیخ الحدیث جامعه رضویه مظهر الاسلام فیصل آباد
- رئیس المدرسین حضرت علامه مولانا عطا محمد صیب چشتی کولړوی بندیالوی مدظله'

- حضرت علامه مفتی محمد عبدالقیوم صاحب ہزاروی ناظم اعلی جامعه نظامیه رضویه' لاہور
- حضرت علامه مولانا مفتی محمد امین صیب جامعه امنیه رضویه فیصل آباد
- حضرت مولانا علامه محمد اشرف صیب سیالوی شیخ الحدیث دارالعلوم ضیاء شمس الاسلام- سیال شریف نه د علوم او فنون اسلامیه حاصلولو سره دوی د تدریسی زندگی آغاز او کړو چه په کومو ادارو هوکښے دویٰ د علوم درسیه تعلیم ورکړو- په هغوی کښے دغه خصوصیت سره د ذکر قابلے دی-
- دارالعلوم اسلامیه رحمانیه' ہری پور ہزاره
- مدرسه اسلامیه اشاعت العلوم- چکوال
- جامعه نعیمیه- لاہور

په دے ادا روکښے یو وخت پورے دیٰ د تدریس په مسند باند جلوه کر وؤ- بیا ء کښے جامعه نظامیه رضویه اندرون لوہاری دروازه لاہور ته تشریف راوړو- او تر دے و خته پورے دی ډیر تندہی' جانفشانی' خلوص او محبت سره د درس او تدریس' تحقیق او تصنیف کښے مسلسل مصروف دے- دده ماہرانه فنی او تدریسی صلاحیتونو په وجے حضرت مفتی صیب مدظلله' دے له د صدرالمدرسین عهده ورکړه- دلته دوی همه علوم نقلیه او عقلیه تدریس او کړو- او ء نه تراوسه پورے د استاذ الحدیث به منصب ناست دے-

علامه شرف قادری صیب دیر زیات تاریخی' درسی' فقهی' علمی (عربی فارسی اردو) کتابو نو مصنف مترجم- محشی اوشارح په حیثیت سره متعارف دے- ددوی ہر کتاب او ہرے مقالے اہل علم او قلم نه تحسین خراج وصول کړے دے- سکنه دده قلم حقیقت نه ونلی

یو څو کتابونو نومونه او کوری۔ چه بار بار طباعت کانرونه آراسته کیږی۔

تذکره اکابر اہلسنت' یاد اعلیٰ حضرت' سوانح سراج الفقہاء' احسن الکلام' مسائل اہلسنت' غایة الاحتیاط فی مسئله الاسقاط' سنی کانفرنس ملتان' د سنی کانفرنس ملتان پس منظر۔' اندھیرے سے اجالے تک۔' شیشے کے گھر۔

اردو تصانیف نه علاوه په عربی ژبان کښې ئې هم ډیر قیمتی کتابونه لیکلی دی۔ چه په هغوی کښې د الله پاک په فضل سره دغه چاپ شوی دی۔

الحیاة الخالده' حول مبحث التوسل' منتیة العلم۔' المعجزه وکرامات الالیاء' دوی د اکابرو څنې عربی او فارسی کتابو نو ډیرے ښې' آسانې او کشش نه ډکې ترجمې اوکړے۔ چه هغه مشاہر اہل علم و قلم په ځائې ده ترجمو د اصل تصانیفو برابر ے وکنړل نومونه ئې او کوری۔

- کشف النور عن اصحاب القبور
- تحقیق الفتوٰی فی ابطال الطغوی
- اشرف المؤند لآل محمد(ﷺ)
- ادله اہل السنة و الجماعة
- اشعة اللمعات اردو (جلد چهارم

د بنکته درج کتابونو حاشیې ئې اولیکلې۔ او د علماء او طلباء زړو خواہش سرته ورسولو۔ "کریما" "نام حق" "تحفه نصائح" بدائع منظوم نحومیر' مرقاة (منطق) د عربی حاشیه المرضاة

ستا سو دده غیر مطبوعه قلمی خدماتو فهرست او کوری

ترجمه مطالع المسرات' شرح دلائل الخیرات' قاضی مبارک' مطول

عربی کښې' اوحمد اللّٰه' صدرا میر زاہد' رساله قطبیه' میبذی حاشیه ئې په اردو ژبه کښې قلم بند کړې. دے نه علاوه سیف الجبار' علامه فضل حق خیر آبادی' غاية التحقيق تحقیق الفتوی' مدارج النبوة' فوائد مکیه' قوالی کی شرعی حیثیت' مرآة التصانیف' غنیة الطالبین' فیوض غوث یزدانی شفاء شریف' وغیره کتابونو باندنې مبسوطې حاشیې لیکلی دی. چه دده تحقیق اوتدقیق ثبوت دی. او د پاک و هند مشهور رسالو او جرائدو کښې د ده مضامین ډیر په اہتمام سره چاپ کیږی. د یرو مشهورو ادارو دُ تصانیف شائع کولو اعزاز حاصل کړے دے د ځنې نومونه دغه دی.

- رضا پبلی کیشنز لاہور
- ضیاء القرآن پبلی کیشنز لاہور
- مکتبه قادریه لاہور
- فرید بک سٹال لاہور
- مرکزی مجلس رضا لاہور
- رضا اکیڈمی لاہور
- مکتبه اشرفیه مریدکے
- حنفیه پبلی کیشنز لاہور
- المجمع الاسلامی مبارک پور (بهارت)

دہم عصر علماؤ د تحسین آرام پر شخصیت د پاره د یو سند حیثیت لری په پرے زمانې کښې مشاہیرو او اکابرو دغه روایت خپل کړو او خپل سیر چشمی او بلند ہمتی ثبوت ئې ورکولو سره د اصاغر نوازی جواہرات ئې و شندل د میاشتو او د کالونو برتری او علم و فضل کښې کمال باوجود د حقائقو اظهار کښې عمر او مرتبې کښې کموالي باوجود چه په کوم سری کښې ښه او صاف او ښکلی کمالات او لیدل نو په ډانګه ئې په قرطاس او قلم سره د هغوی مستقبل تابنا که جوړولو دپاره بصیرت افروزو کلماتو استعمال و کړو. او هغه شخصیت ظاہرو لو کښې ډیر د خلاص زړه مظاہره وکړه. نو علامه شرف قادری صیب د ملت اسلامیه نامورو شخصیاتو چه کله دده

مفید ترین قلمی خدمات اولیدل نو ډیر په ښه طریقه ئې د تحسین او آفرین کلماتو سره سرفراز کړو۔ په اختصار سره یوڅو آرام و کوری۔

* حضرت علامه تقدس علی خان بریلوی رحمة الله تعالی

مولانا عبدالحکیم شرف قادری شیخ الحدیث جامعه نظامیه رضویه لاہور د اہل سنت یو قابل قدر شخصیت دے۔ هغوی خپل ذات درس و تدریس او تالیف و تصیف د پاره وقف کړے دے دده تصانیف دده علم و فضل ثبوت دی۔ یو متقی عالم سره سره دی خاموش طبع هم دے " شیشے کے گھر "

* غزالی زمان علامه سید احمد سعید کاظمی رحمه الله

" رسوائے زمانه کتاب " البریلوۃ په رد کسے فاضل جلیل " اندھیرے سے اجالے تک " کتاب ولیکلو چه اسم با مسمیٰ دے۔ مصنف ممدوح ډیر په خوبی او خوش اسلوبی سره حقائق بیان کړی دی۔ مدلل او مسکت جوابونه ئے ورکړی دی۔ ډیر مسلسل او پاکیزه انداز بیان دے۔ " شیشے کے گھر "

* پروفیسر ډاکټر محمد مسعود احمد مظهری مدظله ایم۔ اے پی ایچ ڈی .

نوازش نامه اوتحفه رفیقه موصول شوه۔ ستاډیر محنت و کړو۔ او د تحقیق حق دِ ادا کړو مدلل محقق مختصر نگارشات د دور جدید تقاضا دے۔ ستا سو دغه تقاضا ډیره ښه پوره کړه۔ ستاسو په ممتازو اہل قلمو کښے یے چه هغه نه فقیر استفاده کوی.ستا کوششو نه د تعیسن او آفرین لائق دی۔ " شیشے کے گھر "

* محمد حسین تسبیحی (ایرانی محقق)

امروزاز طرف مولانا منشا تابش قصوری یک مجلد " تذکره اکابر

اہلسنت" بہ دست من رسید آن راتفصح کردم۔ و حظ او فر فائدہ احس بروم۔ آفرین صد آفرین بر شماوبرقلم شما۔

(تذکرہ اکابر اہلسنت)

^ علامہ سید محمود احمد رضوی۔ (شارح بخاری)

مولانا شرف قادری د اہل سنت و جماعت قابل قدر علمی شخصیت دے۔ متعدد درسی کتابونو او د مفوی حواشی او متعددو موضوعاتو باندے دوی تصانیف ددوی علم و فضل ثبوت دی۔ هغه یو متقی عالم دین او خاموش طبع شخصیت دے دغه مبالغه نه دے حقیقت دے چه دوی خپل ذات درس و تدریس او تالیف و تصنیف د پاره وقف کړے دے۔ او خلوص سره د اہل سنت و جماعت قابل قدر خدمت کوی۔

(اسلامی عقائد) د علامه محمد عبدالحکیم شرف قادری مدظله' حالاتو او واقعاتو د پاره سکته درج کتابو نو نه استفاده کیدے شی۔

- تذکرہ علماء اہل سنت — از علامہ اقبال احمد فاروقی
- شریف التواریخ جلد — از سید شریف احمد شرافت نوشاہی رحمہ اللہ
- تحریک نظام مصطفےٰ میں جامعہ نظامیہ کا کردار' تابش قصوری
- تعرف علماء اہلسنت — از مولانا محمد صدیق ہزاروی
- انسائیکلو پیڈیا آف اسلام — شائع کردہ غلام علی اینڈ سنز
- تذکرہ اکابر اہلسنت — از علامہ شرف قادری صیب
- اسلامی عقائد — از علامہ شرف قادری صیب
- شیشے کے گھر — از علامہ شرف قادری صیب

دده تازه شاہکار ترجمه اردو "اشعة اللمعات" څلورم جلد په حسین صورت کښې پېښ کولې شي. د ترجمو مسلسل تجربو نه پس قدرت دے عظیمې شرح ترجمې او حواشي د پاره علامه شرف قادري صیب مدظله' منتخب کړے۔

۳ این سعادت بزور بازو نیست
تانه بخشد خدائی بخشنده

فقط

	ترجمه کوونکے
محمد منشا تابش قصوری	آفتاب احمد رضوی
مدرس جامعه نظامیه رضویه لاهور	مجلس دعوت اسلام
خطیب جامع مسجد ظفریه	عمر پارک عمر مسجد خدا بخش روډ
مریدکے ضلع شیخوپوره	لاهور

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

د نورانیت او بشریت حسین پیکر

صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

عموماً دا رنګ مغالطه ورکولے شي۔ چه نورانیت او بشریت په مینځ کښې منافاة دے۔ په خپله کښې یو ځائې کېدے نه شي۔ خو دے خبرے حقیقت سره لرے هم تړون نشته۔ اللہ تعالٰی ارشاد فرمائی۔

فارسلنا الیها روحنا فتمثل لها بشراً سویاً (17/19) بیاهغې (مریم) په طرف مونږ خپل رو حانی او لیږ لو۔ هغه دهغې مخ کښې یو صحتمند سړی په شکل کښې ظاهر شو۔

دا خبره څرګنده دے۔ چه حضرت جبریل علیه السلام نوری مخلوق دے۔ چه کله حضرت مریم رضی اللہ تعالٰی عنها په مخ کښې بشری صورت کښې راغے۔ نو په هغه وخت کښے هم دی حقیقت کښے نوری وؤ۔ خو دده ظهور لباس بشری کښې شوے وؤ۔ که چیرے نور اوپه بشر کښې منافاة وے نو حضرت جبرئیل علیه السلام به کله هم بشری صورت کښې تشریف نه راورو

زموږ عقیده ده چه حضور ﷺ حقیقت په اعتبار سره نور او صورت په اعتبار سره بشر دے۔ علامه سید محمود آلوسی فرمائی ځنیے و ختونو کښے ویلے شی۔ چه د نبی کریم ﷺ دوه حیثیتونه دی. یوطرف د ملکیت چه په هغه سره فیض حاصلوی۔ او بل طرف ته بشریت چه په هغه سره دؤ فیض ورکوی. دے د پاره قرآن مجید دوئی په روح باند نازل کرے شو. ځکه چه دده روح ملکی صفا تو سره متصف دے۔ چه هغه په وجے دوئی له روح الامین نه استفاضه کوی۔ 1۔ محمود آلوسی' سید علامه روح المعانی (طبع بیروت) ج9

ص 121

غزنوی خاندان مشهور غیر مقلد عالم پروفیسر ابوبکر غزنوی فیصله کنه خبره کړے دے. د مولانا محمد انور جیلانی لیکلی رسالے " بشریت ورسالت" په تقریظ کښې دیٔ (لیکی)

ځنې خلق وائی چه حضور ﷺ بشر وو- او نورنه وو او ځنو خلقو اووئیل چه نور وو بشرنه وو. دغه دواړه خبرے دافراط اور تفریط دی. قرآن مجید ووائی چه هغه نورهم وو او بشر هم (دے نه پس ئے نورانیت او بشریت په باره کښے دواړه آیتونه نقل کړی دی)

او صحیح مسلک هم دغه دے چه باوجود د بشریت دی له سر نه قدم پورے نور وو1- ابوبکر غزنوی پروفیسر: تقریظ رساله بشریت ورسالت(1987ء) ص 17

اوس خود اختلاف ختمیدل پکار دی. اہل سنت و جماعت ووائی چه نبی کریم ﷺ بے مثل بشر هم وو او نور هم.

مطلقاً د سرکار دو عالم ﷺ بشریت انکار کوو نکے د اسلام دائرے نه خارج دے.

امام احمد رضا بریلوی قدس سره فرمائی- چه څوک مطلقاً د حضور ﷺ بشریت نفی کوی هغه کافر دے قال تعالیٰ قل سبحان ربی هل کنت الا بشراً رسولاً 2- احمد رضا بریلوی' امام: فتاوی رضویه (مبارکپور انڈیا ج 6 ص 67

احسان الٰہی ظهیر ووائی چه نبی کریم ﷺ او د نورو انبیاء کرام علیهم السلام په زمانو کښې کافرانو د نبوت او بشریت په مینځ کښې د منافاة عقیده لرله- او د انبیاء کرام علیهم السلام نبوت انکار ئے څکه کولو چه هغه بشر دی او بشر رسول نشی کیدے. دے نه پس په بریلویا نو طعن او تشنیع کوی- او لیکی.

دا خلق خو اسلامی معاشرے او د مسلمانانو په کورونو کښې پیدا شوی دی۔ دے د پاره د نبوت انکار خو نه شی کولے۔ خو د دوی عقیده سراسر هغه ده۔ چه نبوت او بشریت کښې منافاة دے۔ دے د پاره دوئی د انبیاء کرام اورسل عظام علیهم الصلوٰة والسلام بشریت نه انکار وکړلو۔ احسان الٰهی ظهیر: البریلویه (عربی) ص 2-101

یقیناً دغه مجرمانه خیانت دے۔ لو ستونکو! اوس ستا سو دامام احمد رضا قدس سره وضاحت اوګتلو۔ چه څوک مطلقاً د حضور ﷺ بشریت نه انکار کوی نو هغه کافر دے۔ دے باوجود د دے غلط بیانی هیڅ جواز نه پاتې کیږی۔

زمونږ عقیده ده۔ چه محمد رسول اللهﷺ ضرور بشر دے۔ خو افضل البشر او سید الخلق دے د نبیانو امام اود رسولانو پیشوا دے۔ او مخلوق طرف ته د الله لیږلے نور دے۔

ظهیر صیب دے خبرے ثابتولو د پاره ډیر آیتونه نقل کړی دی۔ چه کافرانود انبیاء کرام علیهم السلام نبوت انکار صرف دے د پاره وکړ لو۔ چه دوی بشر دی۔ حالانکه که دوی مطلب ثابت شی۔ نو هغه د پاره خو یو آیت هم کافی دے۔ اوکه مطلب ئې ثابت نه شی۔ نو پنځو سوؤ آیتونو پیش کول هم بې سود دی۔ دغه صورت ظهیر صیب ته وړپیښ دے۔ ستاسو او ګوری۔ الله تعالٰی د حضرت نوح علیه السلام قوم اوعاد او ثمود دغه قول بیان کړے دے۔

ان انتم الا بشر مثلنا1 ۔ القرآن' سورة ابراهیم 14/10

ته نه ئې مګر مونږ غوندے بشر۔

دے آیت نه په صافه ظاهره ده چه کافرانو درسن کرام علیهم الصلوٰة و السلام انکار صرف په دے وجه نه وؤ کړے۔ چه دوی بشر دی۔ لکه چه ظهیر صیب ئې ثابتولو کوشش کوی۔ بلکه دے د پاره ئې انکار

کړے وو چه هغوی مونږ غوندې بشر دی. کفار که پوه وے چه په ظاهره مونږ غوندې ښکاريدونکی په حقیقت کښې مونږ نه لوړ او اوچت دی نو هغوی به د کفر لار نه خوښوله. بلکه ایمان به ئے راوړلو. دغه هغه نکته دے چه مخالفین د اهلسنت نه پرے پوهیږی

حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی قدس سره السامی فرمائی چنانکه کفار انبیاء راعلیهم الصلوت والتسلیمات در رنگ سائر بشر دانسته از کمالات نبوت انکار نموده اند. ^ احمد سرہندی' مجدد الف ثانی. مکتوبات فارسی (دفتر اول حصه دوم ص 114

لکه څنګه چه کافرانو انبیاء کرام علیهم الصلوت والتسلیمات نورو عامو خلقوپه رنګ کښې اوليدل. او د نبوت کمالاتو انکار ئے کړے دے

د غیر مقلدین او علماء دیوبند مسلّم پیشوا شاه اسمعیل دہلوی لیکی دے حدیث نه معلومه شوه چه اولیاء انبیاء' امام و امام زاده' پیران' شهیدان یعنی چه څومره دالله مقرب بند یګان دی. دغه همه انسانان دی او عاجزه بند یګان او زمونږ رونړه' خو الله پاک دوی ته لوئی ورکړه او هغه مشر رونړه شول مونږ له ئے د هغو فرمانبرداری حکم او کړو. او مونږ د دوئ کشر یو-1- اسمعیل دہلوی- تقویة الایمان (مطبع فاروقی' دہلی ص 60

آیا د دے صاف مطلب دغه نه دے چه هغه مونږ غوند بشر دی: او آیا دغه خبره د دے نز دے نه ده. چه کفارو به د خپلے زمانے رسولا نوله کولے په یوبن ځائے لیکی-

د چا بزرګ په تعریف کښې خبل زبان سنبال لری. او صرف د بشر غوندے صفت ئے کوی- او په هغه کسے هم کموالے کوی- اسمعیل دہلوی- تقویة الایمان (مطبع فاروقی دہلی ص63

دے عبارت نه په ڈاګه ظاہره شوه چه دیلوی صیب ته دومره هم قبوله نه ده چه د الله پاک یو محبوب دو مره صفت وشی۔ چه د عام بشر شان لائق دی بلکه په دے کښے هم د اختصار درس ورکوی۔

د الہی بارګاه محبو بانو په باره کښے دے خطرناک ذہینت زہرو نه ډک اثراتو زائل کولو د پاره علماء اہل سنت د الله تعالیٰ حبیب ﷺ او نور و مقربو خلقو په شان کښے د عقیدت مفه پیر زونے ورانسے کړے. چه د ایماندار و پرے ایمانو نه تازه شول .

قرآن پاک کښے د حضور نبی اکرم ﷺ بشریت اونوارنیت صراحت شوے دے. نه خو مسلمان د پاره د مفوی بشریت نه انکار ګنجائش شته او نه ئے دنور نه نفی کولو طاقت شته. حیرانتیا په دے خلقو چه کلمے طیبے ګواہی ورکولو باوجود هم د سرکار دو عالم نور مجسم ﷺ نورانیت انکار کوی د الله تعالیٰ فرمان اقدس دے.

قد جاء کم من الله نور و کتاب مبین۔ (15/5)

تحقیق ستا سو خواته د الله تعالیٰ له طرف نه نوراغلے او کتاب مبین دے آیت په تفسیر کښے مختلف اقوال ملا ویژی۔

اول: نورنه مراد نبی اکرم ﷺ او دده نور دے او کتاب نه مراد قرآن پاک دے.

حضرت ابن عباس رضی الله عنه د نور تفسیر رسول سره کولو نه پس او فرمائیل یعنی محمداً ﷺ - 1- محمد بن یعقوب فیروز آبادی۔ تنویر المقیاس (مصطفیٰ البابی مصر ص72

امام رازی علیه الرحمة د نور تفسیر کښے ډیر قولونه ذکر کری دی اول قول دغه دے چه نور نه مراد محمد مصطفیٰ ﷺ دے. -2- محمد بن عمر بن حسین الرازی امام: تفسیر کبیر (المطبعة البهیة' مصر ج11 ص189

امام محمد بن جریر طبری علیه الرحمة اوفرمایل یعنی یاالنور محمداً ﷺ نور نه مراد محمد مصطفیٰ ﷺ دے۔ محمد بن جریر طبری' امام ابو جعفر جامع البیان فی تفسیر القرآن مطبع میمنیه مصر ج 6 ص92

تفسیر جلالین کښې دی۔

دے نور نه مراد حضور نبی اکرم ﷺ نور دے۔ ۔ عبدالرحمٰن بن ابی بکر سیوطی' امام= تفسیر جلالین' اصح المطابع' دہلی ص97

د جلالین په حاشیې تفسیر صاوی کښې دی۔

حضور نبی اکرم ﷺ مبارک نوم دے د پاره نور ایښې شوے دے چه دی بصیر تونوله نور (رڼړا) ورکوی۔ او هغوی ته د نیغې لارے هدایت ورکوی. دومه وجه ئے دغه ده چه دی دېر حسی اور معنوی نور د پاره اصل دے ۔ 5- احمد بن محمد صاوی' مالکی' علامه' حاشیه' علیٰ تفسیر الجلالین مصطفیٰ البابی مصر ج1 ص258

تفسیر خازن کښې دی۔

نور نه مراد حضرت محمد مصطفیٰ ﷺ دے الله تعالیٰ د دوی نوم څکه نور ایښې دے. چه دوی په ذریعه هدایت ملاویږی لکه څنګه چه د رڼړا په ذریعه په تورو کښې هدایت ملاویږی ی۔ 6- علامه علاؤ الدین علی بن ابراهیم بغدادی تفسیر الخازن' مکتبه تجاریه مصر ج2 ص23

تفسیر مدارک کښې دی۔

دوم احتمال دغه ده چه نور محمد مصطفیٰ ﷺ دے۔ څکه چه دوی په ذریعه هدایت حاصلیږی۔ لکه څنګه چه د دوی نوم سراج ایښې شوے دے۔ 7- عبدالله بن احمد نسفی' علامه تفسیر نسفی دار الکتاب العربی بیروت ج1 ص276

دوم: نور او کتاب دواړونه قرآن پاک مراد دے. دغه د جبائی او ز محشری قول دے. دغه دواړه معتز ليان دی. په دوئی دغه سوال راځی چه عطف خو مغايرت غواړی که دواړونه مراد قرآن پاک وی. نو مغائرت څه شو. ددے هغوی جواب ورکړے دے. چه عطف د پاره ذاتی طور باند متغاير کيدل ضروری نه دی صرف تغير اعتباری کافی دے او هغه دلته موجود دے.

دريم: نور او کتاب دواړونه مراد حضور نبی اکرم ﷺ دے. که په دے دغه سوال وکړے شی چه عطف خو تغاير غواړی نو دے به هغه جواب وی. چه جبائی او نورو ورکړے دے. چه تغاير اعتباری کافی دے.

علامه آلوسی رحمه الله فرمائی:

زماپه نزد دغه امر بعيد نه دے. چه نور او کتاب مبين دواړو نه نبی اکرم ﷺ مرادوی. د عطف به هغه تو جيه کيږی. چه جبائی ئے کړے دے. دے کښے شک نشته چه نبی اکرم ﷺ ته نور او کتاب مبين (ويلے شی) وئيل صحيح دی. که عبارة النص په اعتبار سره ستا سوته د دے قبولولو کښے توقف وی. نو دغه د اشارة النص له قبيلے نه وګڼړی. ۱- محمود احمد آلوسیؒ السيد روح المعانی (طبع بيروت) ج6 ص98

ملا علی قاری عليه الرحمة الباری فرمائی:

دے امر نه کوم څيز مانع دے. چه نور او کتاب مبين دواړه د حضور نبی اکرم ﷺ صفتونه ؤی. ځکه چه دیٰ نور عظيم دے. او په انوارو کښے کامل ظهور لری. او دے لحاظ سره دی کتاب مبين دے. چه دی د همه ؤ اسرارو احکامو احوالو او ښکرو جامع اوظا برؤ ونکے دے. علی بن سلطان القاری شرح شفاء (طبع مدينه منوره) ج1

ص114

تقریباً د اہل سنت و جماعت ھمہ ؤ مفسر انو دغہ احتمال ضرور بیان کڑے دے چہ نور نہ مراد نور مصطفیٰ ﷺ دے. او حنے خود و مرہ پورے وائی چہ کتاب نہ مراد ہم د دوئ ذات مبارک دے. اوس حوک شتہ ☐ چہ خپل حان لہ سنی ہم وائی اور حضور نبی اکرم ﷺ نورانیت انکار ہم کوی

نیقمد :- ۱ مولوی نورالدین احمد گوالیار نہ امام احمد رضا بریلوی قدس سرہ پہ خدمت کبنے استفتاء اولیږ. لہ اوترے نہ نے پوښتنہ وکڑہ "دغہ مضمون چہ حضور سید عالم ﷺ اللہ تعالیٰ نورنہ پیدا دے. او دوی لہ نورنہ نور مخلوقات کوم حدیث نہ ثابت دے.

او ھغہ حدیث د کوم قسم دے.

دے پہ جواب کبنے امام احمد رضا بریلوی قدس سرہ او فرمائیل دامام اجل سیدنا امام مالک رضی اللہ عنہ شاگرد او د امام ابجل سیدنا امام احمد بن حنبل رضی اللہ عنہ استاد او د امام بخاری او مسلم استاذ الاستاذ حافظ الحدیث احد الاعلام عبدالرزاق ابوبکر بن ہمام رضی اللہ عنہ پہ خپل مصنّف کبنے حضرت سیدنا و ابن سیدنا جابر بن عبداللہ انصاری رضی اللہ عنہ نہ روایت کڑے دے او فرمائی۔

زما ورتہ عرض و کڑو یا رسول اللہؐ حما مور او پلا ردے پہ حضورؐ قربان وی، مالہ دغہ او ښایہ چہ ہر څہ نہ مخکښے اللہ عزوجل کوم شے جوڑ کڑو۔ دوی او فرمائیل یا جابر ان اللہ تعالیٰ قد خلق قبل الاشیاء نور نبیک من نورہ

اے جابر بے شکہ بالیقین اللہ پاک تمام مخلوقات نہ مخکښے دستا نبی ﷺ نور د خپل نورنہ پیدا کڑو۔ ۱- احمد رضا بریلوی امام مجموعہ رسائل (نوروسایہ) رضافاونڈیشن لاہور ص8 _ 7

دے نه پس ئے پوره حدیث نقل کړو۔

دغه حدیث د کوم قسم دے؛ دے جواب ورکوی او فرمائی۔

دغه حدیث امام بیهقی هم دلائل النبوة کښے روایت کړے دے اجله ائمه دین لکه امام قسطلانی، مواہب لدنیه او امام ابن حجر مکی افضل القری او علامه فاسی، مطالع المسرات او علامه زرقانی شرح مواہب او علامه دیار بکری خمیس او شیخ محقق دہلوی مدارج النبوت وغیره کښے دے حدیث پاک نه استناد او په دے باند تعوین او اعتماد کوی۔

دوی همه ؤ د تلقی امت بالقبول منصب موندلے وؤ۔ نو بغیر دشکک دغه حدیث حسن، صالح، معتمد دے۔ لاعلماؤ تلقی بالقبول هغه لوئیے حیز دے چه دے نه پس دسند کتلو حاجت نه وی پاتے۔ اګر که سند ضعیف دی بیا هم پرواه نشته۔ کما بیّناه فی منیرا لعین فی حکم تقبیل الابهامین۔ بے شک علامه محقق عارف باالله سیّدی عبدالغنی نابلسی قدس سره القدسی حدیقه ندیه شرح طریقه محمدیه کښے فرمائی وقد خلق کُل شی ء من نورهﷺ کما وردبه الحدیث الصحیح بے شک هر څیز د نبی اکرمﷺ نور مبارک نه جوړ شو لکه څنګه چه په حدیث صحیح کښے وارد شو۔ 1- احمد رضابریلوی امام مجموعه رسائل (نوروسایه ص9-8

دغه جواب دیر متین مدلّل او معقول وؤ. خو تعصب او عناد ددے قبلولو ته تیار نه دے۔

اول اعتراض

احسان الٰہی ظهیر په دے باند رائیے زنی کوی او لیکی۔

که امت نه مراد هغه خلق وی. چه هغوی غوند جهالت او ګمراهی او ګمروی پیرو کار دی. نو موږ له نقصان ده نه دی او که چرے امت نه

مراد علماء او د حدیث ماہرین وی نو د دے خبرے وجود نشته چه دوی دغه حدیث قبول کرے وی۔ 2- احسان الٰہی ظهیر البریلویه (عربی) ص103

امام احمد رضا ددے حدیث روایت او نقل کوؤنکو نام په نام ذکر کرے دے. دے باوجود دے همه ؤ له جاهل او گمراه وئیل د دین امامانو په شان کښے هغه خلاصه گستاخی ده چه ناقابل معافی ده او د دے خلقو زور عادت دے.

ښکته موږ د "حدیث نور" یو څو حوالے چه تفصیل سره پیش کوؤ ستاسو او گوری چه دیٔ برائے نام اہل حدیثو څومره جلیل القدر امامانو له جاهل او گمراه وئیلی دی.

(1) د امام بخاری او مسلم استاذ الاستاذ امام عبد الرزاق په مصنف کښے دغه حدیث پاک روایت کرے دے. دے سلسلے یو څو خبرے په راتلونکو صفحو کښے او گوری

(2) امام بیهقی دغه حدیث روایت کړو امام زرقانی فرمائی امام بیهقی دغه حدیث پاک لږ څوند مختلفو الفاظو کښے روایت کړو

شرح زرقانی علی المواهب ج1 ص 56 تاریخ الخمیس ج1 ص ()

(3) تفسیر نیشا پوری کښے آیت مبارکه وانا اول المسلمین په تفسیر کښے فرمائی کما قال اول ما خلق الله نوری.

لکه چه حضور نبی اکرم ﷺ او فرمائیل هر څه نه مخکښے الله تعالیٰ زما نور پیدا کړو۔

نظام الدین حسن ینشا پوری (م ...) غرائب القرآن (مصطفیٰ البابی' مصر)

(4) مشهور محدث او د حدیث نقاد علامه ابن جوزی فرمائی۔

حضرت کعب احبار رضی الله عنه نه روایت دے. چه رسول کریم ﷺ او فرمائیل۔ چه کله الله تعالیٰ د مخلوقاتو پیدا کولو' زمکے ته

بنکة والے او آسمان ته بلندی ورکولو اراده و کره۔ نو خپل (پیدا کړے) نور ئے په خپل مشی کښے واخست۔ او ورته ئے اوفرمائیل۔ ته محمد(ﷺ) جوړشه نو هغه د نور یو ستون جوړشه او دومره پورته شو چه د عظمت حجاب ته اور سیلو بیا هغهٔ نور سجده اوکړه اوئے اووئیل۔ الحمدللهٔ الله تعالیٰ اوفرمائیل دے د پاره زماته پیدا کړے او د ستا نوم مے محمد کیښود(ﷺ) فمنک ابدا الخلق وبک اختم الرسل۔

دستانه به مخلوق ابتدا کوم او په ستا په د رسولانو سلسله ختم کوم۔

دے نه پس الله تعالیٰ د زموږ نبی محمد مصطفےﷺ نور په څلورو قسمونو کښے تقسیم کړو۔ اول قسم نه ئے لوح' دوم قسم نه ئے قلم پیدا کړو۔

عبدالرحمٰن بن جوزیٰ امام : (م597ھ) مولد العروس' (المکتبة الثقافیه بیروت) ص16

دعلامه مه ابن جوزی علیه الرحمة په حدیثونو باند تنقید کښے سختوالے علم والو نه مخفی نه دے۔ دے باوجود دوئ د نبی اکرم ﷺ اول پیدائش روایت بغیر د تنقید بیان کړے دے۔ دے د پاره دغه حواله ډیره اہمه ده۔

(5) عارف باالله شیخ عبد الکریم جیلی(م805ھ) خپل کتاب---------- الناموس الاعظم والقاموس الاقدم فی معرفة قدرالنبیﷺ کښے فرمائی۔ چه د حضرت جابر رضی الله عنه په روایت کښے نبی اکرمﷺ او فرمائیل۔

اے جابره الله تعالیٰ ہر څه نه وړاند دستانبی روح پیدا کړو

یو سف بن اسماعیل نبهانی - علامه' جواہر البحار' عربی (مصطفیٰ البابی' مصر' ج4 ص220)

6- په مواہب لدنیه کښې راځي چه امام عبدالرزاق رحمه الله په خپل سند سره حضرت جابر رضی الله تعالی عنهمانه روایت کوی چه سرکار دو عالم صلی الله علیه وسلم اوفرمائیل-

یا جابر ان الله تعالیٰ قد خلق قبل الاشیاء نور نبیک من نوره

اے جابر- بے شکه الله تعالیٰ له هر څه نه وړاند د ستانبی نور له خپل نور نه پیدا کړو-

احمد بن محمد بن ابی بکر قسطلانی (م 923ھ) مواهب لدنیه مع شرح زرقانی ج ص 55

7- په سیرت حلبیه کښے دغه حدیث نقل کولو نه پس فرمائی

وفیه انه اصل لکل موجود والله تعالیٰ اعلم.

دے حدیث نه معلومه شوه چه حضور نبی اکرم صلی الله علیه وسلم دهر موجود اصل دے- والله تعالیٰ اعلم!

امام علی بن برہان الدین حلبی شافعی (م1044ھ/1635ء) السیرة الحلبیه

المکتبه الاسلامیه' بیروت ج1 ص 31

(8) کشف الخفاء کښې دغه حدیث په دے الفاظو نقل کړے شوے دے علامه اسمعیل بن محمد عجلونی (م 1162ھ کشف الخفاء و مزیل الالباس مکتبة الغزالی' بیروت ج، ص 265

(9) خرپوطی په شرح د قصیده برده کښے دغه حدیث مفهوماً نقل کړو-

عمر بن احمد الخرپوطی (م1299ھ/1882ء عصیدة الشهدة شرح قصیدة البرده

نورمحمد' کراچی' ص 73

10- په الحدیقة الندیه کښې داغلی دی-

حضور نبی اکرم ﷺ د جمعیة الکبرٰی مالک دے بیا به ولے نه وی □ چه پر حیز د دوی نور نه پیدا کړے شو لکه څنګه په دے باره کښے حدیث صحیح داغلے دے.

امام عبدالغنی نا بلسی (م1143ھ/1/173ھ) المکتبة النوریه۔
فیصل آباد، ج۵ ص 375

11۔ په تاریخ خمیس کښے دغه روایت ئے معناً نقل کړے دے.

علامه حسین بن محمد بن حسن دیار بکرمی۔ (م 966ھ) تاریخ الخمیس فی احوال النفس نفیس
موسسة شعبان، بیروت ج1 ص 19

12۔ د امام علامه شرف الدین بوصیری قصیده ہمزیه په شرح کښے دغه حدیث نقل کړے شوے دے۔

علامه سیلمان الجمل (م1204ھ) صاحب تفیسرالجمل، الفتوحات الاحمدیه بالمنح المحمدیهص 6، -- اداره محمد عبداللطیف حجازی قاہره

(13) علامه امام ابن الحاج فرمائی۔

دفقیه خطیب ابو الربیع په کتاب شفاء الصدور کښے داغلی دی۔ چه الله تعالٰی پر څه نه مخکښے د مصطفٰی ﷺ نور پیدا کړو۔ اودے نور نه ئے ہر څه پیدا کړو۔ نو د عرش نور له مصطفٰی ﷺ نور حنے جوړ دے د قلم نور د مصطفٰی ﷺ نور حنے جوړ دے د لوح محفوظ نور د مصطفٰی ﷺ نور حنے جوړ دے۔ د ورځے نور مصطفٰی ﷺ نور حنے جوړ دے د معرفت نور د شمس و قمر نور او دسترګونور د مصطفٰی ﷺ نور حنے جوړ دے ترجمه ملخصاً (ابن الحاجؒ المدخل، دارالکتاب العربی، بیروت ج2 ص 34

14۔ علامه ابو الحسن بن عبدالله بکری فرمائی

حضرت علی مرتضیٰ رضی اللہ عنہ او فرمائیل- چه الله تعالیٰ موجود وؤ او بل هیچ یو څیز ده سره موجود نه وؤ- الله تعالیٰ پر څه نه مخکښې د خپل حبیب صلی اللہ علیہ وسلم نور پیدا کړو د اوبو' عرش' کرسی' لوح و قلم جنت او دوزخ' سحاب او وریځ' حضرت آدم او حضرت حوا علیهما السلام) نه څلور زره کاله مخکښې

ابو الحسن بن عبد الله البکری' الانوار فی مولد النبی محمد' مطبعة حیدریه نجف اشرف ص-د ے نه معلومه شوه- چه پر څه نه مخکښې د مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم نور پیدا کولو روایت صرف حضرت جابر رضی اللہ عنہ نه مروی نه دے بلکه حضرت علی رضی اللہ عنہ نه هم دغه روایت مروی دے-

(15) علامه سید محمود آلوسی فرمائی-

د حضور صلی اللہ علیہ وسلم همه ۋ مخلوقاتو د پاره رحمت کیدلو معنی دغه ده چه دی په ممکنا تو باند نازلیدونکې د الله تعالیٰ فیض د مخلوق قابلیتونو مطابق واسطه دے. دے د پاره د دوی نور هر څیز نه مخکښې پیدا وو- په حدیث شریف کښې راځی- اے جابر! الله تعالیٰ له هر څه نه مخکښې دستا نبی نور پیدا کړو- دغه هم په حدیث کښې راغلی دی- چه الله تعالیٰ عطا کوونکې دے او زه تقسیموونکې یم-

سید محمود آلوسی (م 1670ھ) روح المعانی (احیاء التراث العربی' بیروت) ج17 ص105

او یو ځائې ئې حدیث اول ماخلق الله نوری نقل کړے دے

(16) د علامه شامی وراره سید احمد عابدین شامی (م 1320ھ تقریباً) د علامه ابن حجر مکی کتاب مولد النعمة الکبری علی العالم په شرح کښې دغه حدیث پاک نقل کړے دے-

یوسف بن اسمعیل نبهانی' علامه: جواهر البحار (مصطفیٰ البابی' مصر ج 3 ص 354

17) علامه محمد مهدی فاسی د حضرت جابر رضی الله عنه روایت کړی حدیث نقل کولو نه علاوه یو بل حدیث هم نقل کړے دے چه حضور نبی اکرم صلی الله علیه وسلم او فرمائیل

اول ما خلق الله نوری و من نوری خلق کل شیء

الله تعالیٰ هر څیز نه مخکښے زما نور پیدا کړو۔ او زما نور نه ئے هر څه پیدا کړو دے نه پس فرمائی۔

دے حدیثا نو دا معلومیږی چه نبی اکرم صلی الله علیه وسلم همه مخلوق نه مخکښے او دهمه مخلوق سبب دے۔

محمد مهدی بن احمد فاسی (م 1056/ 1642ء) مطالع المسرات شرح دلائل الخیرات (المطبعة التازیه) ص 221

(18) علامه احمد عبدالجواد د مشقی دغه حدیث امام عبدالرزاق او د امام بیهقی په حوالے سره نقل کړے دے

احمد عبدالجواد د مشقی، علامه، السراج المنیرو بسیرته، استنیر (طبع د مشق) ص 14-13

19- محدث جلیل حضرت ملا علی قاری المورد الروی کښے مصنف عبدالرزاق په حوالے سره سیدنا رضی الله عنه دغه حدیث نقل کړے دے علی بن سلطان محمد القاری، علامه: (م ه) المورد الروی فی المولدالنبوی تحقیق محمد بن علوی مالکی اول ایډیشن 1400ھ/ 1940ء ص 40

(20) دمکے مکرمے نامور محقق فاضل شیخ محمد علوی مالکی لیکی۔

د حضرت جابر رضی الله عنه سند صحیح دے. په دے هیڅ کړ د نشته څکه چه متن ئے غریب دے. دے د پاره په کښے د علماؤ اختلاف دغه حدیث امام بیهقی لږ مختلفو الفاظو کښے روایت کړے دے۔

محمد بن علوی مالکی حسنی، علامه: حاشیه المورد د الروی، ص 40

په دے ځائے کښے علامه مالکی یو تفصیلی نوټ ورکړے دے چه په هغه کښے د حضور سید عالم، نبی اکرم ﷺ نورانیت د احادیثو په حوالے سره بیان کړے دے

(21) په فتاوی حدیثیه کښے راځی

وانما الذی رواه عبدالرزاق انه ﷺ قال ان الله خلق نور محمد قبل الاشیاء من نوره

عبدالرزاق چه کوم حدیث روایت کړے دے دغه ده چه حضور نبی اکرم ﷺ او فرمائیل- بیشکه الله تعالیٰ پر څه نه مخکښے خپل نور نه د مصطفیٰ ﷺ نور پیدا کړو

احمد بن حجر ہیتمی مکی، امام (م 974ھ) فتاویٰ حدیثیه (مصطفیٰ البابی، مصر) ص247

(22) الآثار المرفوعه کښے امام عبدالرزاق په حوالے سره د حضرت جابر رضی الله عنه روایت نقل کولو نه پس د تنبیهه عنوان سره لیکی د عبدالرزاق روایت سره د نور محمدی پیدائش اول کیدل اود مخلوق نه مخکښے پیدا کیدل ثابت دی۔

عبدالحی لکھنوی، علامه: الآثار المرفوعه فی الاخبار الموضوعه مکتبه قدوسیه، لاہور) ص34-33

(23) یوسف بن اسمعیل نبهانی، علامه: حجة الله علی العالمین (مکتبه نوریه رضویه، لائل پور ص28

(24) مدراج النبوة کښے راځی۔

در حدیث صحیح وارد شده که اول ما خلق الله نوری-عبدالحق محدث دہلوی، شیخ محقق (م 1052ھ) مدارج النبوة فارسی (مکتبه نوریه رضویه، سکھر) ج2 ص2

ته فرض که- که چیرے یو محفل کښے دغه قول علماء، عرفاء

محدثین تشریف فرما وی او دغه حدیث بیانوی۔ او د دے تصدیق او توثیق کوی نو آیا لوئے نه لوئے علامه به د وئیلو جرات و کړی؟ چه دغه تول دروغژن' جاہل او کاږه دی۔ لکه چه احسان الٰہی ظهیر کړی دی۔

د مخالفینو گواہی۔

(25) دغیر مقلدینو مشهور عالم وحید الزمان لیکی۔

الله تعالٰی ہر څه نه مخکښے نور محمدی پیدا کړو. بیائے اوبه بیائے اوبو د پاسه عرش پیدا کړو. بیا هوا بیا قلم او دوات بیائے عقل پیدا کړو. نو نور محمدی د آسمانونو' زمکے او په دویٔ کښے چه څه دی همه مخلوق د پاره ماده اولیٔه دے.

په حاشیه کښے لیکی. چه قلم او عقل کښے اولیت اضافی دے یعنی دغه دوړاه له نورو څیز ونو نه مخکښے دی. داسے نه چه له ہر څه نه مخکښے دی. 12 قه.

وحید الزمان ہدیة المهدی. طبع سیالکوٹ ص 56

26 دعلماء دیوبند حکیم الامت د حضرت جابر رضی الله عنه روایت د امام عبدالرزاق په حوالے سره نقل کړو او پرے ئے اعتماد و کړو۔

اشرف علی تهانوی' مولوی: نشرالطیب (تاج کمپنی' لاہور) ص6

27 د غیر مقلدینو او دیوبندیا نو امام شاه محمد اسمعیل دہلوی لیکی چنانکه روایت اول ما خلق الله نوری بر آن دلالت می دارد لکه څنګه چه روایت اول ما خلق الله په دے دلالت کوی۔ محمد اسمعیل دہلوی یک روزه (طبع ملتان ص 11

(28) په فتاوی رشیدیه کښے داغلی دی

سوال۔ اول ماخلق الله نوری او لولاک لماخلقت الافلاک دغه دواړه حدیثونه صحیح دی او که وضعی۔

جواب۔ دغه حد یثونه په صحاح کښې موجود نه دی. مګر شیخ عبدالحق رحمه الله اول ماخلق الله نوری نقل کړے دے چه ددے لږ اصل شته۔

مولوی رشید احمد ګنګوہی۔ فتاویٰ رشیدیه۔ مبوب (محمد سعید کراچی) ص 157. دے نه مخکښې د مدارج النبوة عبارت تیر شو چه هغه کښې شیخ محقق دے حدیث ته صحیح وئیلی دی. او ګنګوہی صیب وائی چه شیخ په نزد دغه حدیث معمولی اصل لری۔ فیا للعجب۔

(دحدیثونو تطبیق)

الله تعالیٰ ہرڅه نه مخکښې څه پیدا کړو؛ په دے سلسلے کښې مختلف روایات ملاویږی. په مثال لکه د نبی اکرم ﷺ نور

عقل یا قلم۔ راشی لږ او ګوری چه ائمه محدثین او د مشاہدے حینبتنو په دے کښې څنګه تطبیق ورکړے دے.

(29) د حضرت سید عبد القادر جیلانی حنبلی رحمة الله تعالیٰ نوم ابن تیمیه ہم په احترام سره اخلی۔ فرمائی۔

الله عزوجل اوفرمائیل۔ چه حمّاد محمد مصطفیٰ ﷺ نور د خپل جمال نور حنې پیدا کړو. لکه څنګه چه نبی اکرم ﷺ او فرمائیل الله تعالیٰ ہرڅه نه مخکښې حما روح پیدا کړو۔ او ہر څه نه ئے مخکښې حما نور پیدا کړو۔ ہر څه نه ئے اول قلم پیدا کړو. دے ټولو نه مراد صرف یو څیز دے او هغه ده د محمد ﷺ حقیقت. او دے حقیقت له ئے نور حکه او وئیل. چه هغه له جلالی تورو پاک دے. لکه چه الله تعالیٰ او فرمائیل. قد جاء کم من الله نور وکتاب مبین او عقل ئے حکه اووئیلو. چه هغه د کلیاتو ادراک لری. او قلم ئے حکه اووئیلو. چه هغه د علم نقل کولو سبب دے. (ترجمه)

عبدالقادر جیلانی سید غوث اعظم: سر الاسرار فی ما یحتاج الیه الابرار طبع لاہور ص14-12

(30) په عمدة القاری کښې ئې مختلف روایات نقل کړی دی چه الله تعالی ہر څه نه اول قلم پیدا کړو. په یو روایت کښې راځی چه رڼرا وظلمت ئې پیدا کړو. او په یو روایت کښې راځی چه د مصطفیٰ ﷺ نور ئې پیدا کړو. دے نه پس فرمائی۔

التوفیق بین هذه الروایات بان الاولیة نسبی و کل شی ء قیل فیه انه اول فهو بالنسبة الیٰ مابعدها

په دے روایاتو تطبیق دغه دے. چه اولیت اضافی امردے اوچه کوم څیز په باره کښې وئیل شوی دی چه اول دے نو هغه د مابعد په اعتبار سره دے۔

محمود بن احمد العینی ٔ بدرالدین: (م 855ھ) عمدة القاری (طبع بیروت) ج15 ص 109

(31) محدث جلیل حضرت ملا علی قاری علیه الرحمة د مختلفو روایاتو نقل کولو نه پس فرمائی

معلومه شوه چه ہر څیز نه مخکښې مطلقاً نور محمدی دے بیا اوبه بیا عرش دے نه بعد قلم' نبی اکرم ﷺ نه' علاوه ہر څیز کښې اولیت اضافی دے۔

علی بن سلطان محمد القاری۔ المورد الروی ص44

(32) حضرت ملا علی قاری چه مرقاة شرح مشکوة کښې فرمائی

علامه ابن حجر فرمائی اول دمخلوقاتو په بارے کښې مختلف روایات دی او ددے خلاصه لکه څنګه چه څما شمائل ترمذی په شرح کښې بیان کړے دے. چه ہر څیز نه اول هغه نور پیدا کړے شو چه کوم حئے نبی اکرم ﷺ پیدا کړے شو۔ بیا اوبه دے نه پس عرش

(المرقاة (طبع ملتان) ج ۱ ص 146

33- یو بل حائے فرمائی۔

اول حقیقی نور محمدی دے۔ لکه چه المورد للمولد کښے زمابیان کرے دے۔ (المرقاة ج ص ۱٦٦

34- د مرقاة په صفحے فرمائی۔

دزموبز نبی ﷺ ذکر اول او کرے شو۔ دے د پاره دی په مرتبے کښے اول دے یا دے د پاره چه دیٰ په وجود کښے اول دے۔ د نبی اکرم ﷺ فرمان دے۔ اول ما خلق اللّٰه نوری او کنت نبیاً و آدم بین الروح والجسد .

35- یو حائے په مختلفو روایا تو کښے د تطبیق بله طریقه اختیاروی او فرمائی۔ اولیت له اضافی امورو ځنے دے۔ نو تاویل به ئے دغه کیږی چه ذکر شوی څیزونه (قلم' عقل' نوری' روحی اوعرش) کښے هر څیز د خپل جنس افراد و کښے مخکښے دے۔ قلم له نورو قلمونو مخکښے پیدا کرے شو۔ اود حضور سید عالم ﷺ نور له نورو نورونونه مخکښے پیدا کرے شو۔

المرقاة ج ۱ ص 167

(36) دغه امام جلیل علیه الرحمه فرمائی۔

پاتے شو د نبی اکرم ﷺ نور نو همه نور په مشرق او مغرب کښے په انتها درجے ظاهر دے۔ او هر څه نه اول اللّٰه تعالی دده نور پیدا کړو۔ اللّٰه تعالیٰ په خپل کتاب کښے دده نوم نور کینبود. اور نبی اکرم ﷺ په دعا کښے راغلی دی۔ چه اللهم اجعلنی نوراً اے اللّٰه ته مے نور جوړ کړے .

دے نه پس ئے یو څو آیتونه نقل کړی دی۔ خوددہ نور ظهور د اہل بصیرت په سترګو کښے دے۔ څکه چه صرف ستر ګے نه رندے

کیږی زړونه هم رڼدیری.

موضوعات کبیر مجتبائی، دہلی، ص86

دے نه پس دغه ونیلے کیدے شی. چه د کومو خلقو بصیرت ستر کے رڼدے وی هغوی طرف ته زموږ خبرو مخ نه دے.

37- علامه نجم الدین رازی علیه الرحمه (م654ھ) د حدیث مبارک اول

ما خلق الله نوری او وانا من نور الله و المومنون منی نقل کولو نه پس په مختلفو روایا تو کښے تطبیق کوی او فرمائی

قلم، عقل او روحی درے واړونه مراد یو دے.

او هغه پاک روح د محمد دے. ﷺ

نجم الدین رازی، علامه: مرصاد العباد، طبع ایران، ص30

38- حضرت امام ربانی، مجدد الف ثانی علیه الرحمه فرمائی.

حقیقیت محمدی علیه افضل الصلوة واکمل التسلیمات ظهور اول ده، او په دے معنی جمله ؤ حقیقتونو حقیقت دے. چه همه حقیقتونه که هغه د انبیاء کرامو دی یا فرښتو دی حقیقت د پاره د سوری حیثیت لری او حقیقت محمدی تو لو حقیقتونو د پاره اصل او بنیاد دے. نبی اکرم ﷺ او فرمائیل- اول ما خلق الله نوری (ہر څه نه اول الله تعالیٰ ځما نور پیدا کړو) خلقت من نور الله و المومنون من نوری (زه د الله تعالیٰ نورنه پیدا کړے شوم او مومنان ځمانورنه) دے د پاره دی د الله تعالیٰ او ډېولو حقیقتونو په مینځ کښے واسطه دے. دے واسطے نه بغیر مطلوب ته رسیدل ہر چا د پاره محال دی ترجمه احمد سر ہندی، امام ربانی شیخ. مکتوبات فارسی (مکتبه سعیدیه لاہور.

حصه نهم- دفتر سوم، ص153،

39- عارف باالله، علامه عبدالوہاب شعرانی (م ھ) فرمائی.

که ته وواڼي- چه په حدیث کښې راغلی دی چه ہر څه نه مخکښې څما نور پیدا کړے شو- او په بل روایت کښې دی چه الله تعالیٰ ہر څه نه مخکښې عقل پیدا کړو- دے حدیثونو کښې تطبیق څه دے □ جواب دغه دے- چه دے دواړونه مراد یو دے. ځکه چه د حضرت محمد مصطفیٰ ﷺ حقیقت له کله عقل اول وئیلے شی او کله نور-

عبدالوہاب شعرانی' امام : (م 973) الیواقیت و الجواہر (مصطفیٰ البابی' مصر) ج2 ص 202

(40) حضرت شیخ عبد الکریم جیلی (م 805ھ) ہم دغه تطبیق ورکړے دے چه عقل' قلم او روح مصطفیٰ ﷺ نه مراد یوشے دے صرف د تعبیرونے فرق دے. جواہر البحار ج4 ص 220

41- په تاریخ خمیس کښې راځی

د محققینوپه نزد دے احاد یثونه مراد یو شے دے د حیثیتونو او نسبتونوپه اعتبار سره عباد تونه مختلف دی. بیانے "شرح مواقف" نه د څنو امامانو دغه قول نقل کړو.

عقل' قلم او روح مصطفیٰ ﷺ درے و اړو مصداق یودے حسین بن محمد دیار بکری' علامهٔ تاریخ خمس ج1 ص 19

42- امام المناطقه میر سید زاہد ہروی' دملا جلال حواشی منهیه کښې فرمائی دتفصیلی علم څلور مرتبے دی. اول مرتبے ته شریعت اصطلاح کښې قلم' نورا و عقل وواڼی. صوفیاء دے له عقل کل اوحکماء ورته عقول وواڼی-

میر سید زاہد ہروی: حاشیه ملا جلال (مطبع یوسفی لکھنو) ص 96

43- علامه اقبال علیه الرحمة فرمائی

لوح بھی تو قلم بھی تو تیرا وجود الکتاب

گنبد آبگینہ رنگ' تیرے محیط میں حباب

کلیات اردو (شیخ علام علی اینڈ سنز' لاہور ص 405

که تکلیف درته نه وی نو یوځل بیا چه دے حوالو باند طائرانه نظر وکړی او پوره دیانت داری سره دا اووایه۔ چه آیا څوک صاحب علم د ہوش او حواس په موجودګی کښے دغه حوالے په دے خبرے رد کولے شی؟ چه دغه حضرات جاہل او ګمراه وو۔ که اوس هم څوک په دے خبرو اصرار کوی۔ نو پکار ده چه اول فرصت او فراغت کښے دے دماغی معائنه وکړی .

دوم اعتراض

احسان الٰہی ظهیر لیکلی دی

دغه چا وئیلی دی چه دامت یو حدیث قبلول هغے درجے ته رسوی چه دهغه سند طرف ته به نظر هم نه کیږی۔ (ترجمه) احسان الٰہی ظهیر البریلویة 103

جواب

راشی چه ستاله نے ښکاره کړو چه علماء امت دیو حدیث قبلولو کوم مقام دے

(1) عمدة المحدثین حافظ ابن حجر عسقلانی فرمائی. چه امام بخاری او امام مسلم روایت کړے حدیث' خبر واحد باوجود د یقین فائده ورکوی۔ حکه چه دے کښے د صحت څو قرینے ملاویزی په هغو کښے یوه قرینه دغه ده چه دامت علماؤ دغه کتابونه قبول کړی دی۔ دے خبرونه پس علامه ابن حجر فرمائی وهذا التلقی وحده اقوی فی افادة العلم من مجرد كثرة الطرق القاصرة عن التواتر۔ احمد بن حجر عسقلانی' امام' نزہنه النظر فی توضیح نخبة الفكر (طبع ملتان ص 25-24

یقین د پاره تواتر نه کم درجه د زیاتو څو اسنادو قومقابلے کښے
علماء امت د پاره قبلول دیر فائده مند دی۔

ستاسو غور او کرو □ مطلب داده چه دیو حدیث سندونو زیاتوالے
(چه تواتر نه کم وی) د یقین دومره فائده نه ورکوی۔ لکه چه څومره
د امت علماؤ د پاره د حدیث قبلول د یقین د پاره مفید دے۔

(2) حضرت علی مرتضیٰ او حضرت معاذ بن جبل رضی اللہ عنہما نه روایت دے
چه رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم او فرمائیل۔ چه ستا سو نه څوک نمانځه د پاره
حاضر شی۔ نوچه امام په کوم حال کښے وی۔ نو مقتدی دے هغه حال
خپل کړی امام ترمذی او فرمائیل دغه حدیث غریب دے موږ ته
معلومه نه ده چه چا دغه حدیث په بل سند سره هم روایت کړے دے
باوجود امام ترمذی او فرمائیل و العمل علی هذا عند اهل العلم
اهل علم په نزد په دے باند عمل دے۔

امام نووی رحمه الله او فرمائیل د دے حدیث سند ضعیف دے۔

حضرت علامه ملا علی قاری علیه الرحمه فرمائی

فکان الترمذی یرید تقویة الحدیث بعمل اهل العلم ا۔ علی بن سلطان
محمد القاری' امام' مرقاة المفاتیح (امدادیه' ملتان) ج 3 ص 98

ګویا امام ترمذی اهل علم په ذریعے دے حدیث ته تقویت ورکول
غواړی د حضرت سیدنا جابر رضی اللہ عنہ ' روایت په باره کښے موږه یو څو
حوالے مخکښے پیښے کړی دی. هیڅ وجه نشته چه دغه حدیث
سملستی رد کړے شی. او د دے بیانو لو ته ناجائز او ګناه او ویلے
شی۔

د هفت روزے الاعتصام مدیر حافظ صلاح الدین یوسف ناروا انداز او
ټکوری دنی لیکی

صاحب المواهب علامه قسطلانی (متوفی 923ھ) د نهمے او لسمے

صدی هجری بزرګ دے ددوئی او رسول اللهﷺ په مینځ د ضهو سوو کالونو اوږد وخت دے. چه کوم وخت پورے د مینځ سلسله مستنده نه وی او مضبوطو سلسلو سره ملاؤ نه وی. هغه وخت پورے د موصوف بے سنده نقل کړے روایت به داعتبار له مرتبے نه ساقط کنړلے شی.

دے اعتبار سره سوال کښے ذکر شوے روایت بالکل بے اصله دے او ددے بیانول هم ډیره لویه ګناه دے. صلاح الدین یوسف' حافظ. هفت روزه الاعتصام' لاهور 23 مارچ 1990ء ص 8

امام قسطلانی دغه حدیث مصنف عبدالزراق په حوالے سره نقل کړے دے صرف دوئی نه بلکه ډیرو جلیل القدر محدثینو او اصحاب کشف بزرګان دین هم دغه روایت نقل کړے دے. تفصیل دے نه مخکښے تیر شوے دے دومره جلیل القدر ائمه کرام د ډیرے لوئے ګناه مرتکب کنړل لکه چه د الاعتصام مدیر کړی دیٓ په خپله د ګناه په فهرست کښے راځی. حیرانتیا دے . چه مصنف عبدالزراق خو معتمد کتاب تسلیموی او چه کله ثقه محدثینو او اهل علم په حوالے سره دغه حدیث بیان شی. نو بیا ونیلے شی. چه دغه حدیث به هله قبول وی. چه څه و خت ستاسو پوره سند بیان کړی. دغه په دارنګ دی . لکه نن چه څوک د بخاری شریف په حوالے سره حدیث بیان کړی او هغه له اووئیل شی. چه دستا او امام بخاری په مینځ کښے د صدیو فاصله ده دستا حواله به هله قابل قبول وی چه ته خپل سند امام بخاری پورے بیان کړے. بلکه په قول د حافظ صلاح الدین یوسف به د څوارلسو سوؤ کالونو د مینځ سلسلے به ملاویږی. او ظاهره ده چه دغه مطالبه قابل قبوله نه ده.

دریم اعتراض

احسان الٰہی ظہیر' امام احمد رضا بریلوی قدس سرہ پہ بارے کښې
لیکی۔ پہ هغوی خپلې رسالې "صلاۃ الصفا" کښې یو موضوع او
باطل روایت لیکلې دے۔ او دغه پہ بارہ کښې وئیلی دی۔ چہ حافظ
عبدالرزاق هغه پہ خپل مصنف کښې بیان کړے دے حالانکہ هغه
روایت پہ مصنف کښې نشتہ احسان الٰہی ظہیر : البریلویہ (عربی) ص
102

دے نہ اول متعددو حوالوسرہ بیان وشو۔ چہ دغه حدیث د عالم اسلام
جلیل القدر علماؤ' محدثینو او ارباب د کشف او شهود بیان کړے
دے. او دے حدیث نہ ئے استدلال کړے دے. دے باوجود دے حدیث
تہ موضوع او باطل وئیل بالکل غلط دی. پاتے شو دغه سوال چہ دے
حدیث پہ سلسلې کښې د عبدالرزاق حوالہ ور کولې شی۔ مصنف
عبدالرزاق چاپ شوے دے. او پہ هغه کښې دغه حدیث نشتہ . د دے
جواب دغه دے . چہ دغه سوال بہ هله صحیح وۍ۔ چہ ناشرینو لہ
مکمله نسخه ملاؤ شوے وے۔ هغه خونے پہ خپله تسلیموی چہ موبز
لہ مکمله نسخه لہ یو حائے هم ملاؤنہ شوہ. د دے کتاب مرتب او
ناشر د کتاب الطهارت پہ ابتداء کښې دغه نوٹ لیکلې دے۔
دے جلیل دفتر (مصنف) چاپ کولو او تیاری پہ سلسلې کښې چہ لہ
کومو نسخونہ موبز خبر شو۔ یا موبزہ مخطوطې یا فوٹو کاپی پہ
صورت کښې حاصلې کړے دی۔ د هغوی تفصیل بہ ستاسو پہ مقدمه
کښےمونډوی . انشاء الله! هغه ټو لے ناقصے دی۔ خود آستانه
(ترکی) پہ کتب خانې کښې د مُلا مراد نسخه کا مله ده خودے
ابتداء کښې اوږ د نقص دے او داسې پنځم جلد هم ابتدا نہ ناقص دے2۔
حبیب الرحمٰن اعظمیؒ مصنّف عبدالرزاق (طبع بیروت) ج1 ص3
اوس بہ دغه فیصله ناظرین کرام کوی۔ چہ کومو خلقو سرہ

مصنف مکمله نسخه موجوده هم نه ده۔ دعفوی دغه وئیل څنګه قبول کیدے شی؟ چه دغه حدیث په مصنف کښے موجود هم نه دے. دے د پاره موضوع دے. او بل طرف ته تاریخ اسلام نامور ا و مستند عالمان دغه حدیث د مصنف حوالے سره بیانوی. بدیهی خبره ده چه د دوئی بیان به قبلولے شی. امام علامه ابن حجر عسقلانی فرمائی۔

چه کوم سړی علم او د خلقو ر وایا تو سره لږ غوند تعلق هم وی۔ نو هغه به په دے امر کښے شک نه کوی که امام مالک دوی ته بالمشافه څه خبر ورکړی نو هغه به یقین وکړی۔ چه امام ده له رښتونے خبر ورکړے دے۔ ا- احمد بن حجر عسقلانیؒ امام شرح نخبة الفکر - (طبع ملتان) ص27

دغه خبره موبز هم کولے شو۔ چه علم او دیانت سره تعلق لرونکے ہر سړی به اعتبار کوی۔ چه د عالم اسلام نامور شخصیاتو چه د کومو حوالے مخکښے تیرے شوے. که چیرے نے بالمشافه بیان کړی چه حضرت جابر رضی الله عنه حدیث امام عبدالرزاق په مصنف کښے بیان کړے دے. نو هغه به په خپل بیان کښے رښتونے وی۔ دروغژن به بالکل نه وی۔

څلورم اعتراض

د غیر مقلد ینو یو امام مولوی محمد داوَد غزنوی د حضرت جابر رضی الله عنه په روایت اعتراض کړے دے۔

لیکن دغه وئیل چه نبی اکرم صلی الله علیه وسلم ، الله سبحانهٗ و تعالیٰ ذاتی نور نه پیدا شو۔ نه خوصرف جهالت دے۔ بلکه صراحتاً کفر دے. دے د پاره د دے معنی به دغه وی۔ چه د ذات الٰہی نور ماده شو۔ دده پیدائش د پاره۔ ګویا دیٔ د ذات الٰہی جز دے العیاذ بالله دغه عقلاً او شرعاً غلط دے. اوکه الله سبحانهٗ و تعالیٰ و تقدس د خپل نور یو ه حصه جدا

کړه او بیائے دده و جود تیار کړو نو معاذ اللّٰه معاذ اللّٰه' اللّٰه تعالیٰ جل شانه' ذاتی نور یو جز کم شو 1- محمد داؤ د غزنوی ہفت روزه الاعتصام لاہور (23 مارچ 1990ء) ص 11

د حضرت جابر رضی اللّٰه عنه روایت کړده حدیث کښے راځی- نورنبیک من نوره' غزنوی صاحب دغه پوهه ده. چه من تبعیضیه دے. دغه معنی ئے ترے کشید کړه. چه اللّٰه تعالیٰ د خپل نور نه یوه حصه جدا کړه او دده و جود ئے تیار کړو- دغه خپال ئے نه او کړو- چه لفظ من نورو معنو د پاره هم راځی. د درس نظامی ابتدائی کتاب شرح مائة عامل کښے هغه معنے کتلے شی. په دے ځائے لفظ من ابتدائیه اتصالیه دے چه فائده ئے دغه دے. چه اللّٰه تعالیٰ د خپل نور نه بغیر د واسطے دده نور پیدا کړو. او په دے کښے هیڅ قباحت نشته.

د رب ارشاد دے.

و کلمته القها الی مریم وروح منه (النساء 4 آیت 171)

علامه سید محمود آلوسیٰ' دے آیت په تفسیر کښے لیکی.

د من کلمه مجازاً د غایت (انتها) ابتدا د پاره دے. تبعیضیه نه دے لکه چه عیسایا نو کمان وکړے- وئیل شی. چه د ہارون الرشید په دربار کښے یو عیسائی ماہر طیب وُو. هغه یوه ورځ علامه علی بن حسین واقدی مروزی سره مناظره وکړه. او ورته ئے اووئیل- چه دستاسو کتاب قرآن پاک کښے یو آیت دے. چه هغه نه ثابتیږی. چه حضرت عیسیٰ علیه السلام د اللّٰه جز دے. او دغه آیت ئے پیش کړو (وروح منه) علامه و اقدی ورته دغه آیت پیش کړو.

و سخر لکم ما فی السموت وما فی الارض جمیعا منه .

ورته ئے اووئیل. که د ستا خبره تسلیم کړو- نوبیا به لازم شی- چه ہمه خیزونه د اللّٰه تعالیٰ جزدی. عیسائی لاجوابه شو. او اسلام ئے راوړو.

هارون الرشید ډیر خوشحاله شو۔ او واقدی له ئے ډیر زیات انعام ورکړو محمود آلوسی، علامه سید! روح المعانی (طبع ایران) ج 6 ص 23

عیسائی طبیب پوه شو۔ او اسلام ئے قبول کړو۔ اوس او کوری د منکرینواو معترضو په عقل کښې دغه خبر راځی دوئی ئے تسلیموی او که په انکار مضبوط دی □ دیده باید:

علامه زرقانی فرمائی ،

ای من نورهو ذاته ، لابمعنی انها ماده خلق نوره منها بل بمعنی تعلق الارادة به بلاواسطة شیء فی و جوده ا۔ محمد بن عبدالباقی زرقانی، امام : شرح مواہب اللدنیه، ج1 ص55

یعنی له هغه نورئے پیدا کړو۔ چه د ذات بار تعالی عین وؤ۔ دغه مطلب نه دہ چه د الله تعالی ذات ماده دے. چه هغه نه د نبی اکرم ﷺ نور پیدا کړے شو۔ بلکه دده نور سره د بل څیز واسطے نه بغیره د الله تعالی ارادے تعلق و شو۔

دے وضاحت نه پس د غرنوی صاحب دواړه اعتراضونه پورته کیږی امام احمد رضا بریلوی قدس سره فرمائی۔

حاش لله - دغه د چا مسلمان عقیده چرته، د چا کمان هم نه شی کیدے چه درسالت نور یا بل څیز معاذ الله د ذات الٰهی جز یا عین اونفس دے۔ دارنګے عقیده ضرور کفر اوارتداد دے۔ - احمد رضا بریلوی، امام: مجموعه رسائل نوروسایه (طبع لاهور) ص 26

پنځم اعتراض

احسان الٰهی ظهیر لیکی۔

د قرآن او حدیث نصونو نه د نبی اکرم ﷺ بشریت ثابت دے او دغه حدیث په خپل ظاهر اعتبار سره د هغو نصونو مخالف دے

واقع هم دے حدیث خلاف دے ددهٔ مور اوپلار وؤ۔ حلیمې سعدیې
پئ ور کړے۔ امهات المومنین سره ئې نکاح او کړو۔ ددهٔ اولاد وؤ۔
ددهٔ رشته دار او سخر کنی وو۔ 3۔ احسان الٰہی ظهیر البریلویه (عربی)
ص 103 (ترجمه ملخصا)

دغه فضولې خبرے په دے مفروضے مبنی دی۔ چه اہل سنت و جماعت
(بریلو یانو) په نزد حضور نبی اکرم ﷺ صرف نوروی او بشر نه وی
خو زمونږ عقیده بالکل دارنګ نه دے۔ لکه چه څنګه مخکښې
بیان شوو۔

شپږم اعتراض

دپر تګال یوصیب د اول مخلوق په باره کښې راتلونکی حدیثا نوپه
میخ تطبیق ور کولو باندے اعتراض کړے دے او وئیلی ئې دی۔ چه
په صحیح حدیث کښې راځی چه الله تعالٰی هر څه نه مخکښې اوبه
پیدا کړے۔ دنور حدیث خو ثابت هم نه دے۔ نود تطبیق څه ضرورت
او ګنجائش وؤ

ددے جواب دادے چه تطبیق مونږ نه دے ورکړے۔ مونږ خو نقل
کوونکی یو۔ که تپوس کوی نو سیدنا شیخ عبدالقادر جیلانی' شیخ
عبد الکریم جیلی' علامه عبدالوہاب شعرانی' علامه حسین بن محمد
دیاربکری' علامه بدر الدین محمود عینی او حضرت ملا علی قاری
رحمهم الله نه تپوس وکړی۔ چه هغوی تطبیق ورکړے دے او اول
مخلوق حضور ﷺ له ئې نور وئیلی دی۔ دوئی په نزدکه حدیث د
نور ثابت نه وے نو تطبیق به ئې ولې ورکولو۔ □ حوالے دے نه
مخکښې درکړے شوے دی۔

د پرتګال دے علامه خیال دے چه الله تعالٰی هر څه نه مخکښې او به
پیدا کړے۔ اوپه دے دعوٰی ئې پطور د دلیل دغه آیت پیش کړو۔

وجعلنا من الماء کل شیء حی

او موږ هر ژوندے څیز اوبو نه پیدا کړو۔

دہ په خیال کښے د نور حدیث دے آیت خلاف دے او تطبیق ضرورت نے نشته۔ ځکه چه حدیث نور ثابت هم نه دے۔

د دے اشکال جواب داد ے۔ چه آیت مبارکه کښے مطلق د موجودات ذکر نشته. بلکے اجسام او خصوصاً د حیواناتو ذکر دے۔

علامه سید محمود آلوسی دے آیت په تفسیر کښے لیکی۔

یعنی زموږ او بو نه هر حیوان پیدا کړو۔ یعنی هر هغه څیز چه حقیقی ژندګی لری۔ دغه تفسیر کلبی اود مفسرینو یوجماعت نه نقل دے د دے تائید دے آیت کریمه سره کیږی

واللّٰه خلق کل دابة من ماء ۔

اللّٰه تعالیٰ هر څویا په اوبونه پیدا کړو ۔ محمود آلوسی علامه سید روح المعانی (طبع ایران) ج 17 ص 34

ظاهره ده چه آیت او حدیث کښے مخالفت نشته۔ په آیت کریمه کښے د حیوا ناتو اوبو نه پیدا کولو ذکر دے۔ اوپه نور حدیث کښے د حیوان او د جسم ذکر نشته. بلکه د یو مجرد ذکر دے. چه له هموږ اجسامو بلکه انوارو نه مخکښے پیدا کړے شو۔ او هغه ووُ۔ نور د مصطفےٰ صلی اللہ علیہ وسلم ۔

لطیفه۔

احسان الٰهی ظهیر ووائی. چه یوبریلوی په اردو کښے شعر وئیلے دے

وہی جو مستوئی عرش تھا خدا ہوکر

اتر پڑا ہے مدینہ میں مصطفےٰ ہو کر

1- احسان الٰهی ظهیر البریلویه ص105

اللّٰه اکبر! لویو لویو علماء اسلام د مصنف عبدالرزاق په حوالے سره د

نبی کریم ﷺ عظمت ظاہر وونکیٔ حدیث بیان کړو۔ نو خلق ئې بې سند و ئیلو سره رِدکوی. اوپه دارنګې د انکارِ حدیث دروازه خلاصوی۔ اوپه بل طرف دغه شعر په خپله نقل کړو۔ او دغه سوچ ئې نه او کړو۔ چه موبز په کومه خله دغه شعر د بریلویا نو په سرا چوؤ۔ نه حواله' نه سند۔ زمونږ په نزد دغه شعر غلط دے۔ او د حد درجې خطرناک دے۔

بے سایه او سائبان د عالم۔

سورے د کثیفو جسمونووی - د لطیفو څیزونو مثلاً ہوا او د فرښتو سورے نه وی۔ حضور نبی اکرم ﷺ خومجسم نور دے دے د پاره د جسم اقدس سورے نه وؤ۔ امام احمد رضا بریلوی قدس سره دغه مسئله د حدیث شریف او متقلمینو امامانو ارشاد اتو په رنړا کښې بیان کړه۔ ظاہره ده۔ چه د کوم سړی زړه نور ایمان نه منور وی۔ هغه به خپل آقا او مولاً رحمة اللعالمین' محبوب رب العالمین ﷺ کمالات عالیه او د فضائلو په اوریدلو خوشحال وی۔ او آمنا صدقنا به اووائی۔ مخالف په دے خبرے ځان خلا صولے نه شی۔ چه دغه بریلویا نو خرافات دی ځکه چه په دے سلسلے کښې کوم نومونه راځی۔ په هغوی د بریلویت چاپ نه شی لګیدے۔ دغه خو هغه بزر ګان دی چه په سوؤنو کالونو مخکښې تیر دی

سیدنا ابن عباس رضی الله عنہما فرمائی۔

درسول الله ﷺ سورے نه وؤ۔ اوچه کله به نمر مخې ته او دریدلو۔ نو ددهٔ نور عالم افروزبه د نمر په رنړا غالب راتلو۔ اوچه کله به د ډیوے رنړا ته اوریدلو۔ نودده رنړا به د هغې رنړا دباؤ کړله۔ عبد الرحمٰن ابن جوزی' امام: کتاب الوفا (مکتبه نوریه رضویه فیصل آباد ج 2 ص 407

د حضرت ابن عباس رضی اللہ عنہ ارشاد مبارک نه معلومه شوه چه حضور نبی اکرم ﷺ صرف معنوی نورنه دے بلکه حسی نور هم دے۔

(2) امام نسفی علیه الرحمة په تفسیر مدارک کښے فرمائی۔

امیرالمومنین حضرت عثمان غنی رضی اللہ عنہ د نبی اکرم ﷺ په خدمت کښے عرض او کړو۔ بیشکه الله تعالیٰ د حضور اکرم ﷺ سورے په زمکے نه واچولو۔ دے د پاره چه څوک قدم نه په کیدی ^ عبدالله بن احمد نسفی' امام تفسیر مدارک (طبع بیروت) ج 3 ص 135

(3) امام جلال الدین سیوطی رحمة الله علیه په خصائص کبریٰ کښے د یو باب عنوان دغه لیکلے دے۔

باب الآیة فی انه ﷺ لم یکن یری له ظل

د نبی اکرم ﷺ دغه معجزه چه دده سورے به لیدے نه شو۔ په دے باب کښے نے حکیم ترمذی په حوالے سره د حضرت ذکوان رضی اللہ عنہ دغه روایت راوړے دے. چه د نبی اکرم ﷺ سورے به په نظر نه راتلو۔ نه په نمر کښے او نه په سپوږمی رڼرا کښے. (ترجمه) دے نه پس ئے د محدث ابن سبع دغه ارشاد راوړے دے

د حضور اکرم ﷺ له خواصونه یودغه هم دے۔ چه دده سورے به په زمکے نه پر یوتلو۔ دیٰ نور دے۔ دے د پاره چه کله به نمر یاد سپوږمی په رڼرا کښے تلو۔ نودده سورے به په نظر نه راتلو۔ ځنے عالمانو وئیلی دی۔ چه په دے خبره هغه حدیث شاهدے چه حضور نبی اکرم ﷺ په خپلے دعا کښے عرض او کړو چه ته مے نور جوړ کړے ^ عبد الرحمٰن بن ابی بکر سیوطی' امام خصائص کبریٰ (مکتبه نوریه رضویه' فیصل آباد ج 1 ص 68

(4) علامه سیوطی په خپل کتاب انموذج اللبیب فی خصائص

الحبیب کښې فرمائی د حضور نبی اکرم ﷺ سورے په زمکه نه واچیدو. نه په نمر او نه د سپوږمۍ رڼرا کښې. ابن سبع اوفر مائیل. دے د پاره چه حضور ﷺ نور دے. امام رزین اوفرمائیل. چه د حضور ﷺ انوار په ہر چا غالب دی. عبدالرحمٰن بن ابی بکر سیوطی، امام، انموذج اللبیب (الکتاب، لاہور) ص53

(5) امام علامه قاضی عیاض رحمه الله فرمائی.

د حضور اکرم ﷺ په معجزا تو کښې هغه چه کومه بیان شوه چه دده جسم انور سورے به نه خو په نمر کښې وؤ او نه به په سپوږمۍ رڼرا کښې وؤ دے د پاره چه حضور ﷺ نور دے. ^ قاضی عیاض بن موسیٰ اندلسی، امام (الشفاء (عربی) (طبع ملتان) ج1 ص 243

(6) علامه شهاب الدین شرح شفاء کښې لړغونډ خبرونه بعده خپله رباعی بیان کړه چه ترجمه کې دغه ده "د احمد مصطفےٰ ﷺ د سورے لمن د حضور فضلیت او کرامت له وجې په زمکې نه جوړیده. لکه چه محدثین کرام وئیلی دی. دغه عجیبه خبره دے. او دے نه زیاته عجیبه دغه چه همهٔ مخلوق دده په سوری کښې دی. او دغه ئې هم اوفرمائیل .

د قرآن پاک بیان دے. چه دے نور دے. او دده بشر کیدل د دے منافی نه دے. لکه چه وهم شوے دے. که ته پوه شوے نو هغه خو نور علی نور دے 3. احمد شهاب الدین خفاجی، علامه (نسیم الریاض (مکتبه سلفیه مدینه منوره) ج3 ص 382

(7) علامه قسطلانی رحمة الله او فرمائیل چه د نبی اکرم ﷺ سورے خونه په نمر کښې او نه په سپوږمۍ رڼرا کښې وؤ. دغه حکیم ترمذی ذکوان رضی الله عنه نه روایت کړو بیا ابن سبع د حضور نبی اکرم ﷺ له نورنه استدلال او حدیث اجعلنی نوراً نه استشهاد او کړو. احمد بن محمد قسطلانی، علامه: مواہب اللدنیه (مع زرقانی).

(8) دغه رنگے په سیرت شامیه کښې دی۔ دے کښې دغه اضافه ده چه امام حکیم ترمذی او فرمائیل په دے کښې حکمت دغه وؤ۔ چه څوک کافر په سوری مبارک قدم نه کیدی۔ محمد بن یوسف شامی - علامه سبیل الهدیٰ و الرشاد (طبع مصر) ج2 ص 123

(9) امام زرقانی په دے باند په تفصیل سره خبرے کړی دی۔ ^ محمد بن عبدالباقی زرقانی علامه شرح مواہب لدنیه ج4 ص 253

(10) دامام علامه بوصیری قصیدے ہمزیه په شرح کښې علامه سلیمان جمل دغه بیان کړے ۵- سیلمان جمل علامه فتوحات احمدیه شرح ہمزیه (المکتبه التجاریه الکبری مصر) ص5

(11) په دارنګے کتاب الخمیس فی احوال انفس نفیس کښې دی۔ - حسین بن محمد دیار بکری علامه تاریخ الخمس (موسسه شعبان بیروت) ج1 ص 219

(12) امام ربانی مجدد الف ثانی قدس سره فرمائی۔

عالم شهادت کښې د چاسړی سورے له هغه نه لطیف تر وی۔ او ځکه چه تول جهان کښې دهٔ نه زیات لطیف هیڅوک نه دے۔ نودده سورے ولے کیدے شی۔ ^ احمد سرہندی مجدد الف ثانی مکتوبات امام ربانیؒ فارسی حصه نهم دفتر سوم (طبع لاہور ص153

(ب) اردو مدینه پبلشنګ کراچی) ص1553

(13) شیخ محقق شیخ عبدالحق محدث دہلوی قدس سره العزیز د حکیم ترمذی روایت نقل کولو نه پس اوفرمائیل۔

د نبی اکرم ﷺ له نومونو یونوم نور دے۔ او دنورسورے نه وی ^ عبدالحق محدث دہلوی شیخ محقق مدارج النبوة فارسی نوریه رضویه سکھر ج1 ص 21

(14) علامه عبدالرؤف مناوی (م1003ھ) امام ابن مبارک او ابن جوزی په حوالے سره سید نا ابن عباس رضی الله عنهما نه حدیث نقل کړے دے۔

عبدالروف مناوی' علامه شرح شمائل ترمذی (مصطفیٰ البابی' مصر) ج ا ص 47

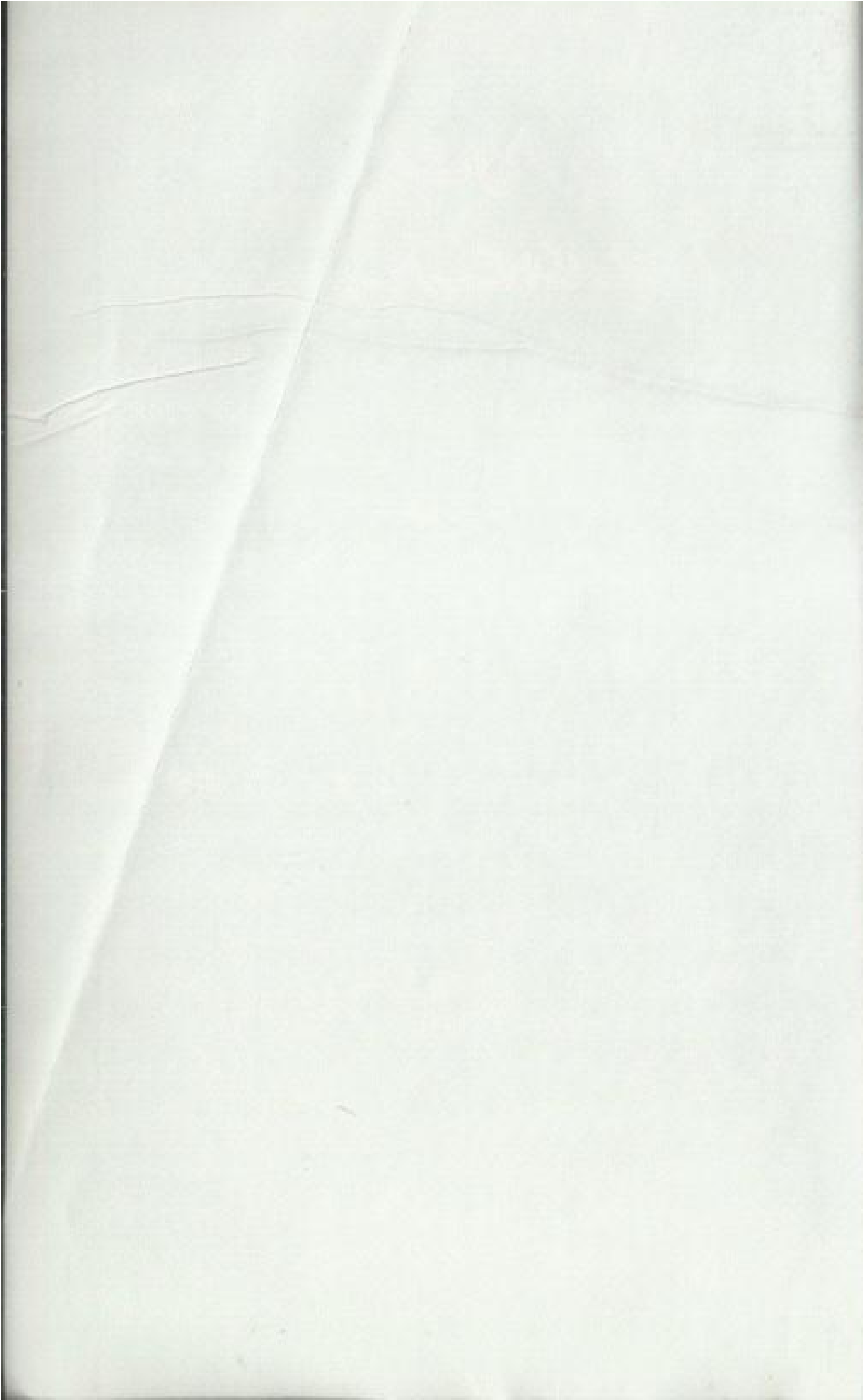
(15) په تفسیر عزیزی کښې د سورة والضحی په تفسیر کښې واحئ د نبی اکرم ﷺ سورے به په زمکے نه وؤ- ا- عبدالعزیز محدث دہلوی' شاہ تفسیر عزیزی' فارسیٔ مسلم بک ڈپو' دہلی ص 312 احسان الٰہی ظهیر لیکی-

چه دوئی (مولانا احمد رضا) له خپلو امامانو نقل کړے دے چه نبی اکرم ﷺ سورے په ز مکه نه اچیدلو- او بل داچه دیٔ نور وؤ- 2- احسان الٰہی ظهیر البریلویه (عربی) ص 105

اہل سنت و جماعت! مبارک دے وی- چه ابن عباس رضی الله عنہ نه امام ربانی مجدد الف ثانی او شاہ عبد العزیز محدث دہلوی رحمۃ اللہ پورے چه کو مو حضرا تو د سرکار دو عالم ﷺ سوری نفی کړے ده. هغه ټول زمونږ امامان دی- نه د غیر مقلدنیو- که د دوئی امامان وئی- نو دارنګ به ئے ولے وئیل- چه هغه له خپلو امامانو نقل کړے دے. راشی سرسری نظر په واچوی- چه ظهیر صیب د کومو کومو حضراتو امامت نه انکار کړے دے-

(1) حضرت ابن عباس (2) حضرت عثمان غنی (3) امام جلال الدین سیوطی (4) امام لسفی' صاحب مدراک (5) امام قاضی عیاض (6) علامه شهاب الدین خفاجی (7) جلیل القدر تابعی حضرت ذکوان (8) امام ابن سبع (9) حکیم تر مذ ی (10) علامه محمد بن یوسف شامی (11) امام احمد بن محمد قسطلانیٔ امام رزقانی (12) علامه سلیمان جمل (14) علامه حسین بن محمد د یاربکری (15) امام ربانی مجد دالف ثانی (16) شیخ عبد الحق محدث دہلوی (17) امام عبد الرؤف مناوی (18) شاہ عبد العزیز محدث دہلوی قدس اللہ اسرارهم:

ترجمه کوونکے آفتاب احمد رضوی

اہل سنت وجماعت کی عربی مطبوعات

خود مطالعہ کریں اور دنیائے عرب کے علماء کو بطور تحفہ پیش کریں

(۱) الشیخ احمد رضا خان شاعراً عربیاً: امام احمد رضا بریلوی کی عربی شاعری پر لکھا جانے والا 720 صفحات پر مشتمل عربی مقالہ جس پر مقالہ نگار علامہ ممتاز احمد سدیدی ازہری کو دنیا کی قدیم ترین اور عظیم اسلامی یونیورسٹی جامعہ ازہر شریف سے ایم فل کی ڈگری ملی، امام احمد رضا بریلوی پر عربی میں اتنی ضخیم شائع ہونے والی دنیا بھر میں پہلی کتاب۔ ہدیہ 450/00

(۲) الزمزمة القمرية: قصیدہ غوثیہ کی عربیت پر اعتراض کرنے والوں کا علمی محاسبہ،
تحریر: امام احمد رضا بریلوی قدس سرہ العزیز۔ ترجمہ: علامہ ممتاز احمد سدیدی ازہری۔ ہدیہ 36/00

(۳) اقامة القيامة: کھڑے ہو کر صلوٰۃ وسلام پڑھنے کے مستحسن ہونے پر دلائل کا سیل رواں،
تحریر: امام احمد رضا بریلوی۔ ترجمہ: ممتاز احمد سدیدی ازہری۔ ہدیہ 33/00

(۴) تكريم ثلاثة من علماء مصر الأزهر: مصر کے تین جلیل القدر علماء کو امام احمد رضا بریلوی قدس سرہ پر تحقیق کرنے کے سلسلے میں ادارۂ تحقیقات امام احمد رضا کراچی نے گولڈ میڈل پیش کیا، جامعہ ازہر شریف میں منعقد ہونے والی اس انوکھی تقریب کا آنکھوں دیکھا حال۔
تحریر: علامہ محمد عبد الحکیم شرف قادری۔ ہدیہ 15/00

(۵) بساتين الغفران: امام احمد رضا بریلوی کا عربی دیوان جسے جامعہ ازہر شریف کے استاذ ڈاکٹر سید حازم محمد احمد محفوظ نے مرتب کیا۔ ہدیہ 250/00

(۶) من عقائد أهل السنة: قرآن وحدیث اور ارشادات علماء کی روشنی میں عقائد اہل سنت اتنے مدلل اور موثر انداز میں پیش کئے گئے ہیں کہ کسی صاحب علم کیلئے مجال انکار باقی نہیں رہتی۔ عرب وعجم کے ارباب علم ودانش نے اس کتاب کو تحسین کی نگاہ سے دیکھا ہے انداز بیان مثبت اور آسان۔
(علامہ محمد عبد الحکیم شرف قادری کے پُر وقار قلم سے) ہدیہ 210/00

من عقائد اهل السنة: کا اردو ترجمہ "عقائد ونظریات" کے نام سے چھپ چکا ہے۔ ہدیہ 150/00

(۷) النبراس: شرح عقائد کی مشہور اور اہم شرح از رئیس المتکلمین علامہ عبد العزیز پرہاروی رحمہ اللہ تعالیٰ بہترین کاغذ، طباعت شاندار۔ ہدیہ 270/00